SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

Lausunto

25.5.2021

tyv@eduskunta.fi

Asia: VN/727/2021

# Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi

## Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot esitysluonnoksesta

Esitys jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta liittyy hallitusohjelman mukaiseen parlamentaariseen jatkuvan oppimisen uudistukseen. Esityksen mukaan tavoitteena on luoda jatkuvan oppimisen palveluekosysteemi, joka tukisi kansalaisten, yritysten ja muiden työnantajien sekä alueiden edellytyksiä vastata työelämän muutokseen ja soveltaisi innovaatioita palveluissa ja tuotannossa.

Satakuntaliiton mielestä esitysluonnoksen tavoite lisätä koulutusjärjestelmän sekä muiden osaamispalveluiden tuottajien kykyä toimia nopeasti muuttuvassa maailmassa jatkuvan oppimisen alustana on kannatettava. Kansallisen ja alueellisen jatkuvan oppimisen edistämisessä merkityksellistä on vahvistaa kumppanuuksia yhteiskunnan eri toimijoiden kesken. Jatkuvan oppimisen edistämisessä valtakunnallisen tason koordinaatio- ja tukitoiminnon tulee vahvistaa kumppanuuksia kaikkien alueiden kanssa, jotta alueiden tarpeisiin voidaan vastata nopeasti ja ketterästi.

Satakuntaliitto toteaa, että koulutuspolitiikan kansalliset tavoitteet korostavat jatkuvan oppimisen ja oppimisjärjestelmän kehittämistä, työllisyyden edistämistä ja työhön osallistumisen laajentamista, elinkeinolähtöistä innovaatiopolitiikkaa ja kestävää kasvua sekä toimia, jotka edistävät hiilineutraaliin talouteen ja yhteiskuntaan siirtymistä. Läpileikkaavat periaatteet kestävä kehitys, sukupuolten tasa-arvo, yhdenvertaisuus, digitaalisuus, kansainvälistyminen, ilmastonmuutos, innovatiivisuus sisällytetään kaikkeen toimintaan siten, että tavoitteena on aktivoida toimijoita näkemään uusia potentiaaleja ja kehittämään toimintaansa periaatteiden mukaiseen suuntaan. Kunnat ja kaupungit ovat keskeisessä asemassa tavoitteiden toteuttamisessa.

Koulutuspolitiikan strateginen kokonaisuus tulisi alueilla kytkeä maakunnallisiin aluekehittämislainsäädännön mukaisiin strategiaprosesseihin vahvistaen kasvu- ja muutosalojen, uusien kyvykkyyksien ja muuttuvien osaamis- ja työvoimatarpeiden ennakointia.

## Huomiot palvelukeskukselle esitetyistä tehtävistä

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen tehtävänä olisi esityksen mukaan sen toimialaan liittyvä tieto, neuvonta- ja ohjauspalvelujen kehittäminen ja koordinointi, osaamis- ja työvoimatarpeiden ennakointi, koulutuksen ja muiden osaamispalveluiden valtionavustusten myöntäminen ja hankinta sekä alueellisten ja muiden yhteistyöverkostojen tuki ja vaikuttavuuden edistäminen. Palvelukeskuksen tehtävät muodostaisivat toiminnallisen kokonaisuuden, jonka kautta tavoitellaan uutta vaikuttavuutta. Ennakointitehtävä ja -tieto muodostaisivat perustan palvelukeskuksen koko toiminnalle ja kohdennetulla osaamistarjonnalla vastattaisiin tunnistettuihin tarpeisiin. Esityksen mukaan Palvelukeskus voisi käytettävissä olevien resurssiensa puitteissa käynnistää myös omaa ennakointia palvelevaa tietotuotantoa.

Satakuntaliitto painottaa, että tehtävien osalta keskeistä on kytkentä myös maakuntien keskipitkän ja pitkän aikavälin koulutustarve-ennakointiin, jonka osalta aluekehityslainsäädännön mukaisesti aluekehitysviranomaisina toimivat maakuntaliitot. Esitysluonnoksessa ennakointitehtävän kuvauksen yhteydessä tulisi tunnistaa maakuntaliittojen lakisääteinen rooli koulutustarpeiden ennakoinnissa.

Satakuntaliitto toteaa, että kansallisen ennakointitoiminnan koordinaatiolle on tarvetta ja Palvelukeskus voisi osaltaan tukea aluetason tietotarpeita. Alueellisten ja valtakunnallisten ennakointitoimijoiden jatkuvan vuoropuhelun toteuttaminen on Palvelukeskuksen keskeinen tehtävä. Esityksessä tulisikin huomioida maakuntaliittojen aluekehityslainsäädännön mukainen rooli alue-ennakoinnin yhteensovittamisessa. Aluekehittäminen ja ennakointi edellyttävät kattavaa vertailukelpoista tietoa toimintaympäristöstä ja kehityksen tilasta.

Palvelukeskuksen ennakointitoiminta olisi esityksen mukaan muuta ennakointityötä täydentävää ja kohdistuisi työikäisen väestön tarpeiden tunnistamiseen. Palvelukeskuksen tehtävänä olisi koota työikäisen väestön osaamisen kehittämistä ja työnantajien tarvetta koskeva ennakointitieto. Satakuntaliitto toteaa, että tehtävien sisällössä on kytkentä alueelliseen työvoimahallintoon (ELY-keskukset ja TE-toimistot) ja myös kuntien tehtäväkenttään sekä esim. työllisyyden edistämisen kuntakokeiluun. Palvelukeskuksen tukipalvelujen rooli ja vaikuttavuus aluetasolla tulisi sisällyttää esitykseen selkeämmin.

## Huomiot palvelukeskukselle esitetystä hallintomallista

Esityksessä ehdotetaan perustettavaksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus, joka edistäisi työikäisen väestön osaamisen kehittymistä ja osaavan työvoiman saatavuutta. Palvelukeskus toimisi Opetushallituksen erillisyksikkönä. Palvelukeskuksen toimialaan liittyvästä ohjauksesta vastaisivat opetus- ja kulttuuriministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö yhdessä. Satakuntaliitto toteaa, että ministeriöiden hallinnonalojen yhteistyön sisällöllinen vahvistuminen on kannatettavaa. Satakuntaliiton näkemyksen mukaan yhteisohjaus ei kuitenkaan ole ongelmaton tapa toimintojen ohjaamisessa. Kokonaan uuden palvelukeskuksen perustamisajattelun ohella tulisi vielä harkita sitä, että voisiko joku jo olemassa oleva yksikkö toimia mainittuna palvelukeskuksena, tällöin yksikön ohjauksen peruslinjauksetkin olisivat jo olemassa ja niitä voitaisiin tarvittaessa täydentää lisäohjeilla.

Satakuntaliitto tuo esille, että jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelujen yhteensovittamisessa on tärkeä huomioida alueilla toimivat hyvät käytännöt esim. ELY-keskusten rajapinta alueen elinkeinoelämään ja työmarkkinoihin sekä maakuntaliittojen ennakointi- sekä muu yhteistyö alueen koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden kanssa.

Satakuntaliitto toteaa, että Palvelukeskuksen yhteydessä toimivan valtioneuvoston nimittämän jatkuvan oppimisen ja työllisyyden neuvoston ja sen tueksi mahdollisesti asetettavien jaostojen kokoonpanossa tulee huomioida alueellinen ulottuvuus ja edustavuus.

## Huomiot palvelukeskukselle esitetyistä koulutus- ja osaamispalveluiden rahoitusmuodoista

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen toimintamenoja varten perustettaisiin esityksen mukaan uusi momentti. Palvelukeskuksen pysyviin toimintamenoihin varattaisiin määrärahaa 1 100 000 euroa Opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokan sisältä. Satakuntaliiton mukaan palvelukeskukselle tulee osoittaa tavoitteisiin nähden riittävät resurssit. Esityksessä ehdotetaan, että palvelukeskus rahoittaisi koulutuksia ja niihin liittyviä tukipalveluita valtionavustuksilla ja hankinnoilla. Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen rahoittamat koulutukset täydentäisivät muuta julkisesti tuettua koulutustarjontaa, jota rahoitetaan eri koulutussektorien perusrahoituksella ja ELY-keskusten hankintatoiminnalla. Palvelukeskuksen toiminnalla ei olisi vaikutusta koulutuksenjärjestäjien valtionosuus- tai perusrahoitukseen. Satakuntaliitto toteaa, että jatkuvan oppimisen koulutuspalvelujen rahoittajana palvelukeskuksella tulee olemaan merkittävä rooli osaavan työvoiman saatavuuteen liittyvissä toimissa. Satakuntaliitto toteaa myös, että julkisen hallinnon tehtävä on turvata kansalaisten perusoikeudet ja palvelut avoimesti ja yhdenvertaisesti. Toimijoiden roolit ja rahoituksen muodostuminen onkin tärkeä selkeyttää, jotta jatkuvan oppimisen vaikuttavuutta voidaan arvioida ja vahvistaa.

## Muut huomiot esitysluonnoksesta

Satakuntaliitto toteaa, että esityksen laadintaprosessissa on tunnistettu keskeisiä ja ajankohtaisia kasvatukseen, koulutukseen ja tutkimukseen vaikuttavia muutostekijöitä kuten esim. väestönmuutos, eriarvoistuminen, teknologian kehitys sekä työn ja ympäristön tilan muutokset. Koulutus- ja osaamispalveluja tulee alueilla kohdentaa haasteet huomioiden. Osaavan työvoiman saatavuuden haasteisiin vastaaminen edellyttää laaja-alaisia toimenpiteitä myös työvoiman ulkopuolella olevan väestön osalta. Kansallisen ja alueellisen ennakoinnin yhteisiä toimintamalleja tulisi myös vahvistaa koulutuspolitiikan tueksi. Valtakunnallisen tason toimijan rooli on luoda edellytyksiä alueiden hyville käytännöille.

Satakuntaliitto toteaa, että teknologinen kehitys muuttaa osaamistarpeita ja vaikuttaa siihen, millaista sivistystä ja millaisia taitoja koulutusjärjestelmän tulisi tuottaa. Digitalisaation, automaation ja robotiikan kiihdyttämän työelämän rakennemuutoksen vuoksi työmarkkinoilta poistuu tehtäviä, mutta pitkällä aikavälillä tilalle syntyy uusia, usein osaamisvaatimuksiltaan vaativampia tehtäviä. Esityksessä esille tuodun jatkuvan oppimisen digitaalisen palvelukokonaisuuden tarkoituksena on tukea palvelukeskusta tehtävien toteuttamisessa tarjoamalla sen tarvitsemia digitaalisia tietovarantoja ja palveluita. Satakuntaliitto toteaa, että esitys tukisi alustamaista toimintatapaa hallitusohjelman mukaisesti oppijan ja jatkuvan oppimisen alustaksi.

Satakuntaliitto tuo esille, että työelämän murros edellyttää monipuolista osaamista eri koulutusasteilta. Opettajilta, muulta henkilökunnalta ja oppijoilta digitalisoituva koulutus edellyttää uusia taitoja ja valmiuksia. Jatkuva oppiminen ja oman osaamisen vahvistaminen suojaavat ihmisiä muutosten keskellä.

Satakuntaliitto painottaa, että kansallisen ja alueellisen jatkuvan oppimisen ja osaamisen vahvistamisessa merkityksellistä on vahvistaa kumppanuuksia yhteiskunnan eri toimijoiden kesken. Tässä aluekehittämislainsäädännön mukaisesti laadittavilla maakuntaohjelmilla on keskeinen rooli, sillä ne osaltaan luovat alueilla puitteet kumppanuuksille ja kehittämiselle. Koulutuspolitiikan strateginen kokonaisuus tulisikin alueilla kytkeä maakunnallisiin strategiaprosesseihin vahvistaen kasvu- ja muutosalojen, uusien kyvykkyyksien ja muuttuvien osaamis- ja työvoimatarpeiden ennakointia.

Aro-Heinilä Asko
Satakuntaliitto

Laitinen Katja
Satakuntaliitto